

Summary. *In the article the pedagogical conditions of education of students civic responsibility. The analysis of recent national studies that reflect the pedagogical conditions of civic education. The results of the expert survey of teachers schools to determine the civil liability of pedagogical conditions of education of pupils.*

Keywords: *civic education, civil of liability, pedagogical conditions, high schools students*

УДК 378.147.227

ТРАДИЦІЙНЕ ТА ІННОВАЦІЙНЕ НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ ХІМІЇ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

**В.В. ПЕРИТ, спеціаліст вищої категорії, викладач ВП НУБіП України
«Заліщицький аграрний коледж ім. Є.Храпливого»**

Анотація У статті розглядається порівняльний аналіз інноваційних та традиційних технологій на заняттях хімії в Заліщицькому аграрному коледжі ім. Є.Храпливого, а саме - місце і роль основних учасників навчального процесу - викладача і студентів, їх взаємовідносини, характер і зміст освітньої діяльності. Спрямованість на суб'єкт-суб'єктну, діалогічну взаємодію закономірно приводить до необхідності реалізувати навчально-виховний процес як через традиційні, так і через інноваційні форми у їх гармонійному поєднанні.

Ключові слова: *традиційне навчання, інноваційне навчання, хімічний експеримент, відтворення інформації, мультимедійні презентації, комп'ютерні програми*

Постановка проблеми в загальному вигляді Слід зважати на особливості сучасної системи вищої освіти в Україні, де має місце співіснування традиційних та інноваційних технологій навчання з яскравим нахилом в сторону традиціоналізму, що в повній мірі не забезпечує сучасних вимог до випускників ВНЗ. Отже, нагальною постає потреба широкого упровадження інновацій у навчальний процес. Важливим джерелом знань, засобом створення проблемних ситуацій, закріплення та перевірки засвоєння навчального матеріалу, розвитку мислення, спостережливості та допитливості є хімічний експеримент і розв'язування задач [4].

З такою ціллю студентам пропонуються робочий зошит-конспект та зошит для лабораторних робіт. Робочий зошит- конспект містить стислий виклад матеріалів курсу хімії та відповідає програмі з предмету "Хімія" для студентів ОКР "Молодший спеціаліст" вищих навчальних закладів I – II рівнів акредитації, що вивчають предмет на профільному рівні. В даному зошиті викладено основні теоретичні положення хімії, розглянуто номенклатуру, методи добування, хімічні властивості та застосування основних класів сполук у різних галузях сільськогосподарського виробництва, їх біологічну дію та вплив на навколишнє середовище. Матеріал перемижується завданнями для актуалізації знань. Їх призначення — забезпечити активну самостійну роботу в процесі вивчення нового матеріалу.

© В. В. Перит, 2016

Робочий зошит доповнює зошит для лабораторних робіт, адже правильний підхід до постановки та проведення лабораторних робіт має важливе значення для глибокого засвоєння основ загальної та неорганічної хімії.

Даний зошит складено відповідно до навчальної програми. Він складається з лабораторних робіт та довідково-інформаційних матеріалів, направлених на полегшення виконання цих робіт. Всі роботи тісно пов'язані між собою: в кожній наступній використовуються знання, почерпнуті при виконанні попередніх. Структура побудови зошита дає змогу вивільнити частину навчального часу в зв'язку з тим, що відпала необхідність детально описувати хід кожного експериментального завдання, так як він міститься в інструкції для його проведення. Місце для записів результатів досліджень безпосередньо після кожного завдання створює додаткові зручності при користуванні зошитом. До кожної роботи подані контрольні запитання, вправи та задачі. Це допоможе перевірити ступінь засвоєння матеріалу.

Даний посібник дасть змогу студентам з'ясувати, які знання в них повинні бути по тій чи іншій темі, а викладачам краще проконтролювати рівень засвоєних знань, вивільнивши при цьому час для закріплення навчального матеріалу.

Аналіз останніх досліджень із проблеми. Дослідники проблем педагогічних інновацій (В.І. Загвязинський, М.В. Кларін, І.М. Дичківська, М.В. Артюшина) намагаються співвіднести поняття нового в педагогіці з такими характеристиками, як корисне, прогресивне, позитивне, сучасне, передове. У психолого-педагогічних дослідженнях М.В. Артюшиної підкреслюється, що інноваційна діяльність в освіті може бути різною за своїм характером; особливістю сучасної системи освіти України, є співіснування двох стратегій: традиційної та інноваційної. Специфічними особливостями інноваційного навчання є його відкритість майбутньому, здатність до передбачення на основі переоцінки цінностей, налаштованість на конструктивні дії в нових ситуаціях [1].

Формулювання мети статті. Метою написання даної статті стало те, що вивчення хімії потребує раціонального застосування способів дій, засобів і методів навчання. Організації навчання хімії сприятиме використання групової роботи, проблемного навчання, дидактичних ігор, тренінгових занять. У сучасних умовах важливим методичним орієнтиром є формування в студентів умінь вчитись і його реалізація в самостійній навчальній діяльності. Пріоритетний вибір методики навчання належить викладачу.

Актуальність проблеми полягає в тому, що якщо у традиційному навчанні увага акцентувалася на запам'ятовуванні і відтворенні інформації, то у нових умовах виникла потреба розвитку творчого (продуктивного) мислення студента, формування його комунікативних умінь та практичної підготовки до активної життєдіяльності у постійно мінливому соціальному середовищі [4].

Ефективність засвоєння знань можна підвищити завдяки застосуванню сучасних інформаційно-комунікаційних технологій навчання. Вони сприяють активізації пізнавальної діяльності студентів, розвитку їхньої самостійності в опануванні знань, формуванню ключових компетентностей, посиленню позитивної мотивації навчання. Засоби на електронних носіях дають змогу унаочнити навчальний зміст, зокрема той, що стосується внутрішньої будови речовин чи хімічних процесів, недоступних для спостереження в умовах лабораторії [2].

Виклад основного матеріалу Відомо, що нині основним джерелом інформації є всесвітня мережа Інтернет та електронні носії (комп'ютерні програми). Сучасні діти повинні отримувати повний обсяг знань з усіх предметів. Для цьо-

го треба використовувати як традиційні форми і методи проведення занять, так і програмні засоби навчання для використання в кабінеті інформатики, на інтерактивних дошках, за допомогою проекторів.

Зважаючи на актуальність інноваційних освітніх процесів, розглянемо порівняльну характеристику традиційного та інноваційного навчання (табл. 1).

Сучасний випускник вищого навчального закладу повинен мати інші навички: думати, розуміти сутність явищ, осмислювати ідеї та концепції і вже на основі цього вміння відшукувати потрібну інформацію, творчо її інтерпретувати та застосувати в конкретних умовах. Саме цьому і сприяють інтерактивні технології навчання [3].

Таблиця 1

Порівняльна характеристика традиційного та інноваційного навчання

Критерій характеристики	Особливості технології навчання	
	традиційна	інноваційна
Місце і роль викладача у навчальному процесі	Суб'єкт, який визначає всі аспекти процесу навчання	Суб'єкт, який ініціює процес навчання і стимулює перетворення студентів в активних суб'єктів процесу навчання
Місце і роль студентів у навчальному процесі	Сприйняття, засвоєння і відтворення інформації, яку надає викладач	Активне засвоєння і генерування знань, отриманих із різноманітних джерел
Тип інформаційної комунікації	Керована викладачем інформація	Багатоканальна система, яка генерує інформацію між викладачем і студентами, а також забезпечує інформаційну взаємодію між ними
Методи управління процесом навчання	Тоталітарне або авторитарне управління	Демократичне управління
Рівень творчості	Творчість притаманна викладачеві, студенту пропонується вже готова інформація	Творчість викладача стає все більш різноманітною, а діяльність студентів має яскраво виражений творчий характер
Проблемність процесу навчання	У кращому випадку має місце описування проблем чи проблемних ситуацій	Навчання відбувається в основному на прикладах і в умовах проблемних ситуацій, що сприяє формуванню вмінь їх визначення і вирішення
Рівень контролю за процесом навчання	Формальні, не індивідуалізовані форми контролю. Жорсткий контроль	Гнучкі індивідуалізовані форми контролю, навчання студентів самоконтролю та рефлексії
Результат навчання	Сукупність знань	Сукупність знань, практичних вмінь і навичок, здатність до їх творчого використання в професійній діяльності

Принциповою розбіжністю цих двох підходів є роль тих, хто навчається, у

реалізації інноваційної діяльності. За традиційного підходу студент залишається пасивним сприймачем навчальної інформації, а нові технології спрямовані на вдосконалення процесу засвоєння набутих знань [1].

Пропоную власний погляд на впровадження інноваційних технологій на різних етапах занять (табл. 2):

Таблиця 2

Впровадження інноваційних технологій на різних етапах навчання при вивченні хімічних дисциплін

<i>Етап перевірки домашнього завдання</i>	<i>Етап вивчення нового матеріалу</i>	<i>Етап закріплення знань</i>
1. Тестування студентів з теми	1. Перегляд нового матеріалу на електронному носії, стислий конспект в робочому зошиті	1. Створення тестових завдань та їх виконання
2. Створення студентами кросвордів, лабіринтів та розв'язування їх на занятті іншими студентами	2. Перегляд електронної наочності	2. Розв'язування розрахункових та експериментальних задач
3. Презентація матеріалу, опрацьованого самостійно окремими студентами вдома	3. Перегляд мультимедійних презентацій, підготовлених викладачем чи студентами	3. Презентація результатів діяльності (індивідуальної чи групової)

Якщо розглядати результати навчання у вищому навчальному закладі як сукупність таких складових: отримання знань, набуття практичних вмінь, формування навичок і відношення до оточуючої дійсності та процесів, які відбуваються в ній, а також формування готовності до професійної діяльності, то можна побачити, що кожна з цих складових в значній мірі залежить від якості самостійної роботи студента. Так, традиційна система навчання ґрунтувалася, в основному, на тому, що студентам повідомлялася певна сума готових знань, які повинні були «спрацювати» у майбутній професійній діяльності випускника ВНЗ. В умовах ринкової економіки, яка вимагає нової парадигми навчання, конкурентоспроможними будуть тільки фахівці, які спираючись на фундаментальні знання, в реальній діяльності зможуть нестандартно мислити, творчо застосувати знання в постійно змінюваних виробничих і соціальних ситуаціях, що потребує високого рівня самоаналізу, самооцінки і самоконтролю результатів своєї діяльності [1].

Висновки та перспективи подальших досліджень. У навчальному процесі під час викладання та вивчення циклу хімічних дисциплін у Заліщицькому аграрному коледжі ім. Є. Храпливого використовуються як традиційні методи та форми навчання (лекції, практичні та семінарські заняття), так і методи активного навчання або інноваційні (дискусії, тренінги, «мозковий штурм», сюжетно-рольові ігри). При цьому важливо, щоб процес навчання мав пошуковий, творчий, продуктивний, а не репродуктивний, відтворювальний характер. В навчальному процесі сформоване позитивне ставлення до впровадження інноваційних технологій у навчальний процес, але готовність до їх застосування залишається ще невисокою. Ця успішна реалізація інноваційних технологій навчання можлива за умов оптимального поєднання їх з традиційними технологіями. Отже, впровадження в навчальний процес інноваційних технологій навчання в оптимальному поєднанні їх з традиційними надає можливість студентам здобувати і засвоювати нові знання на основі самостійного пошуку, аналізу наукових досліджень минулого і сучасності; знаходити нові ідеї та використо-

увати можливості їх оптимальної реалізації; вдосконалювати способи навчально-пізнавальної діяльності.

Література

1. Артюшина М.В. Психолого-педагогічні аспекти інноваційного навчання студентів // Досвід організації та активізації навчального процесу на основі впровадження інноваційних технологій: Зб. матеріалів наук.-метод. конф. 5-8 лютого 2008 р. –У 2 т. –Т.2.–К.: КНЕУ, 2008. –с. 24-26.

2. Борисенко Л.Л., Оптимальне співвідношення інноваційних та традиційних технологій навчання в процесі психолого- педагогічної підготовки викладачів.- Наукові праці. Випуск 99, Том 112, 2009.

3. Прищепя С.Г. Інтерактивні технології на уроках хімії // Використання гри для розвитку пізнавальної активності учнів на уроках хімії. – Х. : Вид. Група „Основа”, 2006.

4. Традиційне та інноваційне навчання: порівняльний аналіз - [Електронний ресурс].– Режим доступу: http://pidruchniki.com/14470309/pedagogika/traditsiyne_innovatsiyne_navchannya_porivnyalniy_analiz

REFERENCES

1. Artyushyna M.V. Psykholoho-pedahohichni aspekty innovatsiynoho navchannya studentiv // Dosvid orhanizatsiyi ta aktyvizatsiyi navchal'noho protsesu na osnovi vprovadzhennya innovatsiynykh tekhnolohiy: Zb. materialiv nauk.-metod. konf. 5-8 lyutoho 2008 r. –U 2 t. –T.2.–K.: KNEU, 2008. –s. 24-26.

2. Borysenko L.L., Optymal'ne spivvidnoshennya innovatsiynykh ta tradytsiynykh tekhnolohiy navchannya v protsesi psykholoho- pedahohichnoyi pidhotovky vykladachiv.- Naukovi pratsi. Vypusk 99, Tom 112, 2009.

3. Pryshchepa S.H. Interaktyvni tekhnolohiyi na urokakh khimiyi // Vykorystannya hry dlya rozvytku piznaval'noyi aktyvnosti uchniv na urokakh khimiyi. – Kh. : Vyd. Hrupa „Osнова”, 2006.

4. Tradytsiyne ta innovatsiyne navchannya: porivnyal'nyy analiz - [Elektronnyy resurs].– Rezhym dostupu: http://pidruchniki.com/14470309/pedagogika/traditsiyne_innovatsiyne_navchannya_porivnyalniy_analiz

ТРАДИЦИОННОЙ И ИННОВАЦИОННОЙ ОБУЧЕНИЯ НА ЗАНЯТИЯХ ХИМИИ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ

В. В. ПЕРИТ, специалист высшей категории, преподаватель ОП НУБиП Украины «Залещицкий аграрный колледж им. Е.Храпливого»

***Аннотация.** В статье рассматривается сравнительный анализ инновационных и традиционных технологий на занятиях химии в Залещицком аграрном колледже им. Е.Храпливого, а именно - место и роль основных участников учебного процесса - преподавателя и студентов, их взаимоотношения, характер и содержание образовательной деятельности. Направленность на субъект-субъектной, диалогическое взаимодействие закономерно приводит к необходимости реализовать учебно-воспитательный процесс как через традиционные, так и через инновационные формы в их гармоничном сочетании.*

***Ключевые слова:** традиционное обучение, инновационное обучение, химический эксперимент, воспроизведение информации, мультимедийные презентации, компьютерные программы*

TRADITIONAL AND INNOVATIVE TEACHING IN THE CLASSROOM CHEMISTRY: COMPARATIVE ANALYSIS

V. PERYT, teacher of the highest category NUBiP of Ukraine «Zalishchyky
Agricultural College im. Ye. Hraplyvoho»

Summary. In the article the comparative analysis of innovative and traditional technologies in the classroom chemistry at agricultural colleges Zalishchyky them. E. Hraplyvy - namely, the place and role of the main participants in the educational process - the teacher and the students, their relationship, the nature and content of educational activities. Focus on subject - subjective, dialogical interaction naturally leads to the need to implement the educational process both through traditional and innovative forms due to their harmonious combination.

Key words: traditional education, innovative education, chemical experiments, play media, multimedia presentations, computer programs

УДК 37:159.923:332(091)

ВИХОВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ДО ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ПЕДАГОГІЦІ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

Г. В. ПЕТРИВ, викладач Відокремленого підрозділу Національного університету біоресурсів і природокористування України «Заліщицький аграрний коледж ім. Є. Храпливого»

Анотація. У статті здійснено історико-педагогічний аналіз проблеми виховання ціннісного ставлення особистості до земельних ресурсів. Наголошується на особливому зв'язку українського народу із землею, яка є годувальницею та найбільшою цінністю. Підкреслюється на важливості праці на землі, що розглядається як прояв патріотизму та є основою добробуту та процвітання держави.

Ключові слова: виховання, земельні ресурси, рідна земля, ціннісне ставлення до земельних ресурсів, патріотизм

Постановка проблеми у загальному вигляді. Визначальною рисою українців є їх особливий зв'язок із землею. Землю, як найбільшу цінність, вони поетизували, обожнювали та ставились до неї з особливим почуттям, не дивно, що в народних піснях сам Господь засіває ниву житом-пшеницею: «Ой в полі, в полі сам плужок оре, А за тим плужком сам Господь іде...». Українська педагогіка має давні традиції виховання любові та поваги до рідної землі, адже протягом всієї нашої історії хліборобська діяльність була сутністю буття українського народу, а виховання дбайливого господаря, патріота та захисника рідної землі є пріоритетним в українській філософсько-педагогічній спадщині. Звернення до минулого, вивчення оригінальних історико-педагогічних ідей є необхідною умовою покращення якості навчання та виховання в сучасній освіті.

© Г. В. Петрів, 2016